

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

เพศ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 68.4 เป็นเพศชาย ร้อยละ 31.6 เป็นเพศหญิง

อายุ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 45.9 มีอายุมากกว่า 51 ปีอายุเฉลี่ย 55 ปี ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 67.0 จบการศึกษาระดับ ป.4

สถานภาพครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 87.4 มีสถานภาพสมรส

จำนวนสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 39.1 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 6-7 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5.98 คน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงาน กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 42.8 มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน 3-4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานเฉลี่ย 2.5 คน

ประสบการณ์ในการปลูกพืช กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 42.5 มีประสบการณ์ในการปลูกพืชระหว่าง 18-20 ปี เฉลี่ย 16 ปี

รายได้รวมจากการปลูกพืชของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 34.7 มีรายได้มากกว่า 170,001 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ย 130,887 บาทต่อปี

รายได้รวมจากการเลี้ยงสัตว์ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 56.1 มีรายได้ระหว่าง 30,001-60,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 52,642 บาทต่อปี

รายได้นอกภาคเกษตรกรรมของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 46.6 มีรายได้ไม่เกิน 10,001 – 30,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 28,333 บาทต่อปี

พื้นที่ปลูกพืชของเกษตรกร ร้อยละ 49.3 มีพื้นที่ปลูกพืช 2-5 ไร่ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 7.56 ไร่

แหล่งเงินทุนและแหล่งปัจจัยการผลิตของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 55.1 จากธนาคารพาณิชย์และธนาคารเพื่อการเกษตร

ประสบการณ์การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 65.7 มีประสบการณ์ 8-10 ปี โดยมีประสบการณ์เฉลี่ย 12.11 ปี

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมมารับข่าวสาร

ด้านความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกของเกษตรกร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 51.0 เคยเดินทางออกนอกเขตอำเภอสันทราย โดยมีค่าเฉลี่ยการเดินทางออกนอกพื้นที่ 7.52 ครั้งต่อปี และเกษตรกรส่วนใหญ่เดินทางโดยยานพาหนะส่วนตัว

แหล่งความรู้ด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.4 รับทราบข่าวสารด้านการเกษตรจากตัวแทนจำหน่าย ซึ่งแสดงว่าร้านตัวแทนจำหน่ายมีข้อมูลข่าวสารในด้านการเกษตรเป็นอย่างดี และรองลงมาจากญาติพี่น้อง ซึ่งมีการคลุกคลีอยู่ในวงการเกษตร

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ร้อยละ 99.32 มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชดีมาก และร้อยละ 0.68 มีความรู้ในระดับดี โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 28.3 คะแนน เพราะเกษตรกร มีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นเวลานานถึง 12.11 ปี ประกอบกับพื้นที่ในตำบลแม่แฝกใหม่มีตัวแทนเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมากพร้อมทั้งแนะนำวิธีการใช้และข้อควรในการปฏิบัติ รวมถึงมีร้านตัวแทนจำหน่ายสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายร้าน เมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระดับสูงเป็นรายข้อพบว่า คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง

สำหรับข้อความที่เกษตรกรตอบถูกต้องทั้งหมดมี 5 ข้อความ คือ

1. อ่านฉลากแนะนำให้เข้าใจก่อนการใช้ทุกครั้ง
2. ล้างภาชนะอุปกรณ์ให้สะอาดด้วยผงซักฟอกก่อนเก็บ
3. เก็บภาชนะสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไว้ในตู้ที่ปลอดภัยและห่างมือเด็ก
4. เก็บภาชนะที่บรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว นำไปเผาหรือฝัง

5. ล้างมือและหน้าด้วยสบู่ก่อนกินอาหารและเครื่องดื่ม

สำหรับข้อความที่เกษตรกรตอบถูกน้อย มี 3 ข้อความ คือ

1. ควรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความเป็นพิษรุนแรงเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
2. พยายามฉีดน้ำให้ใบ ลำต้นเปียกโชกจึงจะได้ผลดี
3. ปิดป้ายประกาศเตือนให้รู้ว่า ได้ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จากการวิจัยทดสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูของเกษตรกรพบว่า เกษตร ร้อยละ 80.3 มีการปฏิบัติในระดับดี ร้อยละ 12.2 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.5 การปฏิบัติในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 53.08 คะแนน ได้คะแนนมากที่สุด 60 คะแนน คะแนนน้อยสุด 48 คะแนน

ข้อที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ

1. ขณะที่ท่านผสมสารเคมีท่านใช้มือเปล่ากวนสารเคมี
2. ในการผสมสารเคมีท่านผสมตามสูตรที่ตนเองคิดเองหรือการบอกต่อๆกันมา
3. ท่านสูบบุหรี่ขณะทำงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ข้อที่เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ

1. เมื่อมีบาดแผลขณะฉีดพ่นสารเคมีท่านหยุดทำการฉีดพ่นทันที
2. เมื่อท่านมีอาการแพ้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชท่านไปสถานพยาบาลทันที
3. ถ้าแมลงศัตรูพืชคือยาหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืชท่านทำการเปลี่ยนชนิดของสารเคมีที่มีความรุนแรงกว่าชนิดเดิม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ความรู้และการปฏิบัติการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับด้านความรู้ดังนี้

1. ขนาดพื้นที่ปลูกพืช
2. ประสบการณ์การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยต่างที่ได้กล่าวมาทั้ง 2 ข้อ มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญหาและอุปสรรคความต้องการของเกษตรกรตลอดจนข้อเสนอแนะในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาปัญหาของเกษตรกรในการซื้อสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรส่วนมากมีปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชราคาแพง ร้อยละ 63.3 รองลงมาเกษตรกรไม่มีปัญหาในการซื้อสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 32.6 และเห็นว่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ต้องการไม่มีขายในท้องถิ่น ร้อยละ 13.6 และหาซื้อสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีคุณภาพดีกว่าชนิดเดิมไม่ได้ ร้อยละ 39.4

สำหรับปัญหาแมลงศัตรูพืชคือยาเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.4 มีปัญหาแมลงคือยา สาเหตุจากการที่เกษตรกรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชชนิดเดียวเป็นระยะเวลายาวนานและปัญหาการแพ้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช รองลงมาร้อยละ 44.5 ไม่มีปัญหาในเรื่องแมลงศัตรูพืชคือยา

ด้านปัญหาในการสวมใส่สิ่งป้องกันอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 89.8 ไม่มีปัญหาการแพ้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และอีกร้อยละ 10.2 มีปัญหาในการแพ้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชบางชนิด

เกี่ยวกับปัญหาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชไปขายก่อนกำหนด เวลาที่ระบุไว้ในฉลากยาเกษตรกรร้อยละ 56.1 จำเป็นต้องรีบเก็บเกี่ยวผลผลิตไปขายเพราะได้ราคาดี รองลงมา ร้อยละ 18.3 ไม่มีปัญหา และร้อยละ 17.0 รีบเก็บเกี่ยวไปขายก่อนกำหนด เพราะกลัวแมลงจะเข้าทำลายเสียหายมาก ร้อยละ 7.1 ต้องเตรียมเงินมาใช้จ่ายภายในครอบครัวเร่งด่วน ส่วนไม่ทราบว่าควรจะทำระยะเวลาไว้กี่วันจึงจะเก็บเกี่ยวได้มีเพียงร้อยละ 0.6

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาแมลงคือยา เกษตรกรร้อยละ 63.8 เห็นว่าเปลี่ยนไปใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชชนิดใหม่ รองลงมาไม่ทราบวิธีการแก้ไข ร้อยละ 28.9

ด้านความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา เรื่องการสวมใส่ป้องกันอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 84.3 เกษตรกรเห็นว่าควรให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมให้เกษตรกรสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตราย ร้อยละ 74.1 มีความเห็นว่าควรให้หน่วยงานของรัฐฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 52.7 เห็นว่าร้านจำหน่ายสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชควรให้คำแนะนำวิธีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 47.2 ควรให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนจัดพิมพ์เอกสารและเผยแพร่ความรู้แจกจ่ายให้เกษตรกร และอีกร้อยละ 41.1 ไม่มีความคิดเห็น

สำหรับทางเลือกการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีการอื่น นอกเหนือจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 88.7 เห็นว่าควรใช้พืชสมุนไพร เช่น สะเดา ตะไคร้ ยาสูบ รองลงมา ร้อยละ 21.0 ใช้วิธีจับทำลาย และร้อยละ 4.0 ใช้ไฟล่อและควันไฟในการกำจัด เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ตระหนักถึงพิษภัยอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง โดยเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการขายของตัวแทนจำหน่ายและบริษัทผู้ผลิตสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชหรือการเผยแพร่ข่าวสารของญาติพี่น้องที่ได้ทำการเกษตรร่วมกัน เป็นต้น

แม้ว่าเกษตรกรจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากการเผยแพร่ความรู้โดยแหล่งข่าวต่าง ๆ ดังกล่าว แต่ก็มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชบางส่วนที่เกษตรกรยังเข้าใจไม่ถูกต้อง เช่น การที่เกษตรกรคิดว่าการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชควรจะฉีดให้เปียกโชก หรือเกษตรกรคิดว่าสารที่ดีคือสารเคมีที่มีความเป็นพิษรุนแรงเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มุ่งเน้นจะป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้กับพืชที่ปลูกให้มากที่สุด หรือใช้ยาหรือสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่รุนแรงเพื่อความมั่นใจในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นการสิ้นเปลือง และอาจก่อให้เกิดผลกระทบจากพิษภัยของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมในที่สุด

ส่วนเกษตรกรที่มีความรู้ต่ำโดยเกษตรกรไม่ทราบว่ายายาฆ่าแมลงไม่สามารถป้องกันเชื้อราแบคทีเรีย และไวรัสได้ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาก่อน จึงไม่มีความรู้ในเรื่องนี้

2. ด้านพฤติกรรมการรับข่าวสารของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เดินทางเข้าไปอำเภอเมือง หรือต่างจังหวัด โดยรถยนต์ส่วนตัว เฉลี่ยประมาณ 7 ครั้งต่อ 1 ปี และบางช่วงมีการจัดฝึกอบรมเกษตรกรมาก เพราะอำเภอสันทรายมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ตั้งอยู่ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงในเรื่องของการเกษตร จึงมีการจัดฝึกอบรมบ่อยครั้งเกษตรกรจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น

3. แหล่งความรู้ด้านเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารความรู้ทางการเกษตรจากตัวแทนจำหน่ายและเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และเกษตรกรแหล่งใกล้เคียง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญในเรื่องของการใช้สารเคมีเป็นอย่างดี และเกษตรกรสนทนากันระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรในระหว่างการปฏิบัติงานและหลังการปฏิบัติงาน ซึ่งเกษตรกรมีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนจำหน่ายเนื่องจากในตำบลแม่แฝกใหม่มีร้านค้าสารเคมีจำนวนน้อย

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการใช้ความรู้ด้านการเกษตรที่เกษตรกรได้รับจากแหล่งข่าวต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ความรู้ที่ได้จากตัวแทนจำหน่าย รองลงมาคือญาติพี่น้อง และลำดับต่อไปจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิชาการเกษตร ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าว พนักงานส่งเสริมการขายของบริษัทฯ ได้เข้ามาเผยแพร่ความรู้และแนะนำให้เกษตรกรรู้จักสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดย เยี่ยมเยียน พร้อมทั้งมีการโฆษณาผลิตภัณฑ์บริษัทสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชผ่านทางสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นและยอมรับเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ ในลำดับต่อมาญาติที่เป็นผู้ใกล้ชิดและคุ้นเคย เกษตรกรจึงให้ความไว้วางใจในการปรึกษาหารือ สอดคล้องกับ Beat และ Bohlen (1957) กล่าวว่า ตัดสินใจยอมรับและนำนวัตกรรมไปใช้นั้น แหล่งข่าวสาร ที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อนและเพื่อนบ้านซึ่งเป็นบุคลากรเกษตรกรคุ้นเคย และเป็นการสื่อสารที่เกษตรกรเปิดเผยข้อมูล

ส่วนเหตุผลที่เกษตรกรให้ความสำคัญจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามาอบรม สาธิต เผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรแต่ยังขาดความใกล้ชิดความคุ้นเคยกับเกษตรกร ทำให้การยอมรับยังมีไม่มากนัก

4. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

4.1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ดังนี้

1. ขนาดพื้นที่ปลูก

2. ประสบการณ์การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยที่ได้กล่าวมาทั้ง 2 ข้อ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่า ขนาดพื้นที่ปลูกพืชมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.029 เนื่องจากเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกมากจะมีความรู้การใช้สารเคมีมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกน้อยกว่า เพราะว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่มากกว่าจะมีความกระตือรือร้น ความสนใจทางด้านความรู้ และการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช กับความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.10 นั่นคือเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีมากขึ้น โดยเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ในด้านการปฏิบัติมากเนื่องจากมีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีมาเวลานาน แต่ยังคงมีการตื่นในเรื่องความการปฏิบัติที่ผิด ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพรณิภา (2531) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงของเกษตรกรที่ปลูกผักในตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องพิษภัยยาฆ่าแมลงอยู่ในระดับสูง แต่การปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (กับการปฏิบัติการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เพียง 1 ปัจจัย คือ ประสบการณ์การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช อันเกิดจากความแตกต่างของประสบการณ์ในการใช้สารเคมีที่แตกต่างกัน การที่เกษตรกรมีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลายปีทำให้เกษตรกรมีความรู้ในการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น ยิ่งประสบการณ์มากขึ้นเท่าไรการปฏิบัติก็จะดีมากขึ้นไปเท่านั้น

5. ปัญหาและความต้องการ

ปัญหาและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ในด้านความรู้เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำในการสวมใส่สิ่งป้องกันตัวขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เคยชินกับการสวมเสื้อผ้าธรรมดาหรือเสื้อผ้าแพรว และใช้ผ้าขาวม้าคลุมจมูกในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้มีแหล่งเผยแพร่ความรู้เนื่องจากหน่วยงานราชการได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชน้อยมาก มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการเผยแพร่ดังกล่าว และสาเหตุที่เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของราชการเป็นผู้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งสาธิตวิธีปฏิบัติอย่างถูกต้อง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ทางราชการ ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ให้เกษตรกรโดยไม่มีผลประโยชน์ใด ๆ มาเกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นผู้มีความรู้และน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อคิดเห็นบางประการอันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธีและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช มากขึ้น หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยวิธีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วอย่างต่อเนื่อง และควรทำการปรับปรุงเนื้อหาข่าวสารความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ให้ครอบคลุมประเด็นทั้งหมด ทั้งในด้านคุณสมบัติ ประโยชน์ และโทษ หรือผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อเกษตรกรรู้จักควบคุมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไปในทางที่ก่อประโยชน์ นอกจากนี้ ควรอธิบายให้เกษตรกรเข้าใจถึงหนทางที่สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชสามารถเข้าสู่ร่างกาย และก่อให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกษตรกรมีความระมัดระวัง และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธีมากขึ้น

ในระยะยาว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ควรประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในด้านต่าง ๆ แก่เยาวชน โดยการสอดแทรกเนื้อหาความรู้ดังกล่าวให้แก่เยาวชน ตั้งแต่เริ่มแรก เยาวชนจะได้มีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และมีส่วนช่วยกระตุ้นเตือนญาติ หรือบุคคลที่รู้จักใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและระมัดระวัง เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ใช้หรือสิ่งแวดล้อม

นอกจากการปรับปรุงเนื้อหาข่าวสารความรู้เกี่ยวกับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชดังกล่าวมาแล้ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยใช้วิธีการอื่น ๆ แทน เช่น การใช้สารสกัดจากพืชธรรมชาติ เช่น สารสะเดาหรือวิธีปฏิบัติทางการเกษตรกรรม โดยการทำแปลงสาธิต ร่วมกับการใช้สื่ออื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่น และยอมรับ สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

หน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัทผู้ผลิตสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในด้าน ต่าง ๆ แก่ผู้จัดจำหน่ายสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแก่เกษตรกรอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ควรเผยแพร่ผลการวิจัยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงนโยบาย หรือแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในพื้นที่อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่เท่านั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรขยายขอบเขตพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรในการทำการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น
2. ควรศึกษาถึงการใช้พืชสมุนไพรทดแทนการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช